

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ФАРҒОНА ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR-**

1995 йилдан нашр этилади
Йилда 6 марта чиқади

4-2021

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

Муассис: Фарғона давлат университети.

«FarDU. ILMIY XABARLAR – НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК. ФерГУ» журналі бир йилда олти марта чоп этилади.

Журнал филология, кимё ҳамда тарих фанлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Олий аттестация комиссиясининг докторлик диссертациялари асосий илмий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхатига киритилган.

Журналдан мақола кўчириб босилганда, манба кўрсатилиши шарт.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги томонидан 2020 йил 2 сентябрда 1109 рақами билан рўйхатга олинган.

Муқова дизайни ва оригинал макет ФарДУ таҳририят-нашриёт бўлимида тайёрланди.

Таҳрир ҳайъати

Бош муҳаррир
Масъул муҳаррир

ШЕРМУҲАММАДОВ Б.Ш.
ЎРИНОВ А.А.

ФАРМОҒОНОВ Ш. (Ўзбекистон)

БЕЗГУЛОВА О.С. (Россия)

РАШИДОВА С. (Ўзбекистон)

ВАЛИ САВАШ ЙЕЛЕК. (Туркия)

ЗАЙНОБИДДИНОВ С. (Ўзбекистон)

JEHAN SHANZADAN NAYYAR. (Япония)

LEEDONG WOOK. (ЖанубийКорея)

АЪЗАМОВ А. (Ўзбекистон)

КЛАУС ХАЙНСГЕН. (Германия)

БАХОДИРХОНОВ К. (Ўзбекистон)

ҒУЛОМОВ С.С. (Ўзбекистон)

БЕРДЫШЕВ А.С. (Қозоғистон)

КАРИМОВ Н.Ф. (Ўзбекистон)

ЧЕСТМИР ШТУКА. (Словакия)

ТОЖИБОЕВ К. (Ўзбекистон)

Таҳририят кенгаши

ҚОРАБОЕВ М. (Ўзбекистон)

ОТАЖОНОВ С. (Ўзбекистон)

ЎРИНОВ А.Қ. (Ўзбекистон)

РАСУЛОВ Р. (Ўзбекистон)

ОНАРҚУЛОВ К. (Ўзбекистон)

ҒАЗИЕВ Қ. (Ўзбекистон)

ЮЛДАШЕВ Ғ. (Ўзбекистон)

ХОМИДОВ Ғ. (Ўзбекистон)

АСҚАРОВ И. (Ўзбекистон)

ИБРАГИМОВ А. (Ўзбекистон)

ИСАҒАЛИЕВ М. (Ўзбекистон)

ҚЎЗИЕВ Р. (Ўзбекистон)

ХИКМАТОВ Ф. (Ўзбекистон)

АХМАДАЛИЕВ Ю. (Ўзбекистон)

СОЛИЖОНОВ Й. (Ўзбекистон)

МАМАЖОНОВ А. (Ўзбекистон)

ИСКАНДАРОВА Ш. (Ўзбекистон)

МЎМИНОВ С. (Ўзбекистон)

ЖЎРАЕВ Х. (Ўзбекистон)

КАСИМОВ А. (Ўзбекистон)

САБИРДИНОВ А. (Ўзбекистон)

ХОШИМОВА Н. (Ўзбекистон)

ҒОҒУРОВ А. (Ўзбекистон)

АДҲАМОВ М. (Ўзбекистон)

ХОНКЕЛДИЕВ Ш. (Ўзбекистон)

ЭГАМБЕРДИЕВА Т. (Ўзбекистон)

ИСОМИДДИНОВ М. (Ўзбекистон)

УСМОҒОНОВ Б. (Ўзбекистон)

АШИРОВ А. (Ўзбекистон)

МАМАТОВ М. (Ўзбекистон)

ХАКИМОВ Н. (Ўзбекистон)

БАРАТОВ М. (Ўзбекистон)

Муҳаррирлар: Ташматова Т.
Жўрабоева Ғ.

Мусахҳиҳ: Шералиева Ж.

Таҳририят манзили:

150100, Фарғона шаҳри, Мураббийлар кўчаси, 19-уй.
Тел.: (0373) 244-44-57. Мобил тел.: (+99891) 670-74-60
Сайт: www.fdu.uz

Босишга рухсат этилди:

Қоғоз бичими: - 60×84 1/8

Босма табоғи:

Офсет босма: Офсет қоғози.

Адади: 50 нусха

Буюртма №

ФарДУ нусха кўпайтириш бўлимида чоп этилди.

Манзил: 150100, Фарғона ш., Мураббийлар кўчаси, 19-уй.

Фарғона,
2021.

М.Исамиддинов Қадимги Фарғона ва Суғд кулолчилигини ўрганишнинг айрим долзарб масалаларига доир	72
Б.Усмонов Фарғона водийси Темурийлар даври тарихининг жаҳон темурунослигида ўрганилиши	77
Лианг Юн, Н.Камбаров Қанғ маданияти ҳақида хитойлик олимларнинг фикрлари	81
О.Пуговкина Туркистонда 1917 йил февраль инқилоби: Туркистонда “собик” империя амалдорларига бўлган ижтимоий эҳтиёж ва уларнинг сиёсий фаоллиги	90
А.Ўткиров Хайрия ва ҳомийлик феномени илмий-назарий таҳлили	98
С.Ҳакимова XIX-XX аср боши тарихий манбаларида Ўзбекистон ҳудудидаги сув ҳавзаларига оид маълумотлар	103
С.Анаркулов Тошкент вилояти саноат шаҳарлари аҳолисининг этник тарихи ва таркиби хусусида.....	110

АДАБИЁТШУНОСЛИК

З.Қобилова, Н.Турсунова Татаббулар силсиласи.....	118
П.Туропова Услуб жилолари ёхуд адиб маҳорати	123
Д.Ғуломов Ретроспектив сюжет хусусида айрим мулоҳазалар	128
М.Маҳмудова Заҳириддин Муҳаммад Бобур ҳукмронлиги даврида сув иншоотлари ва боғдорчилик санъати.....	134

ТИЛШУНОСЛИК

Р.Сайфуллаева, Н.Ғайбуллаева Тиббий эвфемизмларнинг социал хосланиши	138
Т.Эназаров, С.Ғаниева Инглиз ва ўзбек тиллардаги аёллар исмларининг келиб чиқиши тарихидан	145
М.Мамажонов Антропонимларни дискурс релеванти сифатида тадқиқ этишнинг лингво-этномаданий асослари	150
Ж.Абдуллаев Тил қурилишининг асосий бирликлари академик Азим Ҳожиёв талқинида	155
Д.Собирова Ўзбек болалар шеърояти морфопоэтикаси	160
Д.Шокирова, Ш.Шокиров Инглиз тилида “property-мулк” концепти тадқиқи.....	164
Н.Абдурахмонова Ўзбек тили электрон корпуси учун матнлар репрезентативлиги масаласи	169
А.Мусоева Self-нинг Ўзбекистон таълим тизимида жорий этилиши билан боғлиқ муаммолар.....	174

УДК: 8-1/-9+7

ТАТАББУЛАР СИЛСИЛАСИ

ВЕРЕНИЦА ТАТАББУ

LINE OF TATABBU

Қобилова Зебо ¹, Турсунова Намуна ²¹Қобилова Зебо

– ҚДПИ, филология фанлари доктори.

²Турсунова Намуна

– ҚДПИ, ўқитувчи.

Аннотация

Мақолада Муқимийнинг Амирий ғазалларига татаббулари таҳлил этилган. Бадиий маҳорат масаласи ёритилган.

Аннотация

В статье анализируется татаббу Муқими к газелям Амири. Освещается проблема художественного мастерства.

Annotation

The article analyzes Mukimi's recitations to Amir al-ghazali. The issue of artistic mastery is covered.

Таянч сўз ва иборалар: ғазал, татаббу, маҳорат, анъана, бадиий санъатлар, вазн, байт.

Ключевые слова и выражения: газель, татаббу, мастерство, традиция, художественный приём, ритм, байт.

Key words and expressions: Ghazal, tatabbu, mastery, tradition, artistic device, rhythm, bate.

Таниқли сўз санъаткори Муқимий ижодида Амирийнинг алоҳида ўрни бор. Таъбир жоиз бўлса, Амирий Муқимийнинг энг севимли шоирларидан бири бўлган. “Ширин” радифли ғазалига тахмисида “Назокат гул қилур ҳар мисраингдин, эй шаҳи доно” деб шеърят ёълидаги устозига юксак баҳо берган шоир унинг асарлари мутолаасидан маҳорат сабоғини олади, қатор ғазалларига татаббулар қилади, тахмислар боғлайди. У ҳатто ғазалларидан бирининг мақтасида:

*Назар қилганда назминга Муқимий,
Назокатда Умархондин қолишмас [1,203].*

деб лутф этиб, ўз шеърларини буюк салафи мероси билан қиёслайди.

Муқимий учун Амирий – ёълчи юлдуз эди, дейиш мумкин. У Амирий девонини сира қўлидан қўймай, ҳамиша унга мурожаат қилиб турган. Унинг буюк салафи ижодига меҳру ихлоси шунчалик баланд бўлган, ундан шунчалик таъсирланган ва илҳомланганки, “бу”, “учради ногаҳ”, “айрилмасун”, “айлансун”, “ўргулсун”, “бормукин?”, “таслим”, “соғиндим”, “ўшал”, “кокулинг”, “сизмусиз?”, “анор”, “қилмоқ надур?”,

“бор”, “ўлди ўхшайдур” каби ўнлаб ғазалларига баъзида бир, баъзида бир неча татаббулар қилган, унинг ёъли ва услубида ғазаллар битган.

Муқимий Амирийнинг “ўлди ўхшайдур” радифли ғазалига ҳам гўзал татаббу битган. Ҳар икки ғазал ҳам ҳазажи мусаммани солим (мафойилун мафойилун мафойилун мафойилун) вазнида. Ғазал 11 байтдан иборат бўлса, татаббу 7 байт ҳажмида. Лекин у салафи қўллаган қофиялардан фақат биттасини қўллаган: қон. Ғазал ва татаббунинг фақат мақталарида муайян муштаракликни кўрамиз, холос.

Амирий:

*Кўнгул лаъли таманноси била қон
ўлди ўхшайдур,*

*Кўзум ойнадек ҳуснига ҳайрон ўлди
ўхшайдур [2,85].*

Муқимий:

*Кўнгул фикри лаби лаъли билан қон
ўлди ўхшайдур,*

*Деманг қон, балки чун лаъли
Бадахшон ўлди ўхшайдур [1,204].*

Кўриниб турганимиздек, мақталарнинг ҳам фақат илк мисрасида ўхшашлик мавжуд. Амирий биринчи мисрада “Маҳбула лаби орзусида кўнгил

АДАБИЁТШУНОСЛИК

қон бўлганга ўхшайди” дейди-да, иккинчи мисрада бунинг сабаби “Кўзим кўзгу каби ҳуснига ҳайрон бўлганга ўхшайди” деб изоҳлайди.

Муқимий ҳам илк мисрасида “Ёрнинг лаъл каби қизил лаби фикрида кўнгил қон бўлганга ўхшайди” деса-да, “Қон деманг, Бадахшон лаълига ўхшаб қолгандай” деб салафидан фарқли ташбеҳ келтиради.

Бадахшон – қадимдан ўзининг аъло навли лаъллари билан машҳур бўлган тоғли ўлка.

Муқимий байтида лаъл биринчи мисрада маъшуқа лабининг, иккинчи мисрада эса ошиқ қонининг сифати бўлиб келаяпти.

Маълум бўладики, Муқимий татаббу баҳона Амирий ғазали вазни, қофияси ва радифида ўзига хос янги ғазал яратишга муваффақ бўлган.

Албатта, татаббу – бу, издошлик. Лекин бу издошлик ўзига хослик билан уйғунлашиб кетиши керак. Татаббу “муайян бир йетук асарга мазмун ва шакл жиҳатдан муштарак, лекин айни пайтда оригинал хусусиятларга эга бўлган, янги ва мустақил асар”. [3,10]

Амирийнинг “кокулинг” радифли икки ғазали мавжуд. Муқимий эса айни вазн ва радифда бир ғазал ёзган. Лекин у оригинал ғазал бўлиб, бетакрор ва оҳорли тимсолу ташбеҳлари билан бадий баркамоллик касб этган ва шоир маҳоратининг ёрқин кўзгуси ҳисобланади.

Амирий:

Гул юзунг узра паришон ўлди мушкин кокулинг,

Қилди пинҳон зулмати куфр остина дин кокулинг [2,198].

* * *

Жон димоғини муаттар қилди мушкин кокулинг,

Дема ялғону хатодур, гар десам чин кокулинг [2,199].

Муқимий:

Риштаи жонларму ёким икки ҳайдар кокулинг,

Ҳар тараф қўзғатмаким, қўзғалди маҳшар кокулинг [1,67].

Кўриниб турганидек, матлаларнинг барчаси бадий санъатлар билан зийнатланган бадий баркамол байтлар сирасига кириб, том маънода ҳусни матла санъатига намуна бўла олади. Жумладан,

Амирий илк ғазал матласида маъшуканинг юзи узра ёйилган муанбар сочларини куфр зулмати остида диннинг пинҳон бўлишига нисбат беради. Бу мумтоз шеъриятдаги қадим анъаналарга бориб тақалади. Чунки порлоқлиги жиҳатидан маъшуқа юзини динга, қоралигига кўра сочини куфрга нисбат бериш ирфоний шеъриятдаги машҳур тимсолу ташбеҳлардан. Бу – бежиз эмас. Чунки бу чеҳра илоҳий маҳбубага мансуб. Тасаввуф шеъриятида ҳатто соч бу дунёни, юз эса у дунёни ҳам тамсил этиб келади.

Иккинчи матлада эса агар “Муанбар сочларинг жон димоғини муаттар қилди деб чин гапни айтсам, сен буни ёлғону хатога чиқарма”, – деб лутф қилади. Бу йерда “чин” сўзи тажнис санъатини ҳосил қилиб, ҳам рост, тўғри сўз, ҳам соч ҳалқаси, жингалаги маъносида келаяпти.

Ташбеҳу тимсолларни маҳорат билан қўллашда Муқимий ҳам ўзининг буюк салафидан қолишмайди. Ташбеҳ санъатини муболаға билан зам қилиб: “Бу жонлар риштасими ёки сенинг қўш кокилинг? Кокилларингни ҳар тараф қўзғатмаки, яна қиёмат қойим бўлмасин”, – деб лутф этади.

Ёркин Воҳидовнинг соч ҳақидаги ғазали матласи ҳам Муқимий фикрларига ҳамоҳанг жаранглайди:

Айт, бу сочинг толасиму,

Жон ипин бир бандиму,

Ёки сочинг толасига

Жон ипим боғландиму? [4,317]

Муқимий Амирийнинг “ўшал” радифли ғазали таъсирида ҳам иккита ғазал битган. Лекин уларда вазн ва радиф айнан сақланса-да, қофия тизимида ўзгаришларни кўрамыз.

Амирий:

Хор тутма пайкаримни, поймолингдур ўшал,

Ҳурмат этким, зарраи меҳри жамолингдур ўшал [2,216].

Муқимий:

Удду анбарким дегай эл – зулф ила холинг ўшал,

Ҳар баҳор очилса аҳмар гул – рухи олинг ўшал [1,114].

Бу ғазалда қофия тизими “-дур” қўшимчаси тушиб қолганини айтмаса, бир

хил бўлса, кейингисида қофияланиш тартиби бутунлай ўзгарган.

Ҳажри – дўзах ошиқиға, васли – ризвондур ўшал,

Мағфират – раҳминг, тамуғ – жаверинги, сўзондур ўшал [1,115].

Демак, бу радифда ҳам Муқимий ўзига хос оригинал ғазалларни яратган.

Амирийнинг ҳазажи мусаммани солим вазнида яратилган “соғиндим” радифли иккита ғазали мавжуд.

Биринчиси:

Нечук ўлмайки, жононим каби жонимни соғиндим,

Бу гулшан ичра ул сарви хиромонимни соғиндим [2,234]

Иккинчиси:

Қади сарви равон, рухсори гулноримни соғиндим,

Тағофул бодасидин масти саршоримни соғиндим [2,235].

Муқимий эса айни вазн ва радифда, фақат қофиядаги эгалик кўшимчаси (“-им”ни “-инг”га)ни ўзгартирган ҳолда кейинги ғазалга татаббу қилади:

Фироқингда қолиб, эй шўхи дилдорингни соғиндим,

Хаёли жилвагар товусрафторингни соғиндим [1,128].

Бу билан кифояланмай, Муқимий энди бошқа – рамали мусаммани мақсур вазнида “соғиниб” радифли яна иккита ғазал битади:

Меҳри рухсорингга, жоно, зордурман соғиниб,

Кўргали муштоқ, дилафгордурман соғиниб [1,46].

* * *

Меҳри рухсоринг кўрарга зордурмиз соғиниб,

Ҳосили дилхастаи афгордурмиз соғиниб [1,47].

Бу ҳол айни ғазалларнинг тақлид ёки татаббу доирасидан чиқиб, оригинал ғазал даражасига кўтарилганини кўрсатади.

Муқимий Амирийнинг “таслим” радифли ғазалига татббусида ҳам худди шундай эгалик кўшимчасини алмаштиради:

Амирий:

Барги гул этар ёрни рухсориға таслим,

Ҳам сарв қилур қомати рафториға таслим [2,239].

Муқимий:

Раъно қад ила гул каби рухсоринга таслим!

Товус сифат жилваю рафторинга таслим! [1,139]

Амирий қаламига мансуб “бормукин” радифли ғазал ҳам Муқимийга илҳом бағишлаб, унинг таъсирида иккита ғазал яратади.

Амирий:

Даҳр аро ман каби расвойи олам бормукин?!

Бўлмаган ҳижрониди васлига маҳрам бормукин?! [2,284]

Муқимий:

Боғ аро ҳам сен каби сарви хиромон бормукин?

Юзлари – гул, сочи – сунбул, зулфи – райҳон бормукин? [1,151]

* * *

Нозанин кўп, ўзидек олижаноби бормукин?

Ҳеч бир гулда юзининг обу тоби бормукин? [1,152]

“Учради ногаҳ” ғазалига ҳам шундай татаббуни кўрамиз.

Амирий:

Кўзумга фурқат айёмида жонон учради ногаҳ,

Гумон эттимки, мурда жисмига жон учради ногаҳ [2,310].

Муқимий:

Манга минг шону шавкат бирла жонон учради ногаҳ,

Муҳаққар мўр эдим, гўё Сулаймон учради ногаҳ [1,216].

Ҳар икки матла ҳам ташбеҳу, тазоду, муболаға санъатлари воситасида бадий баркамоллик касб этган. Муқимий байтида унга кўшимча равишда яна талмеҳ санъатини ҳам кўрамиз. Амирий: “Жудолик даврида кўзимга дафъатан жонон учради – уни кўриб ўлик жисмимга гўё жон кирди деб ўйладим”, – деб муболаға қилса, Муқимий: “Менга кутилмаганда минг шону шавкат билан жонон дуч келди. Заиф чумолига Сулаймон учрагандай бўлди”, – деб лутф этади.

Амирий ташбеҳ воситасида ҳижрон кунларида ногаҳон ёрга кўзим тушиб,

АДАБИЁТШУНОСЛИК

жисмимга жон киргандай бўлди деса, Муқимий талмеҳ ва тазод санъатларини маҳорат билан қўллаб, менга шону шуқу билан рўпара келган жононни кўриб, заиф бир чумолига Сулаймондай шавкатли шоҳ дуч келди деган хаёлга бордим дейди.

Амирий байтида ўзаро тенг мақомдаги ошиқу маъшуқ ҳақида сўз борса, Муқимий талқинида ошиқ – гадою маъшуқа – шоҳ, ошиқ – ҳақир чумолию маъшуқа – улуғ Сулаймон мақомида.

“Сулаймон – шон-шавкатли подшоҳ ва пайғамбар. Унинг мол-мулки ҳад-ҳисобсиз бўлган. Унга Худонинг сирли ва муқаддас исми – Исми аъзам маълум бўлган ва бу исм унинг сеҳрли узугига нақш қилинган. Бу узук воситасида у нафақат одамлар, балки ҳайвонлар, қушлар, барча инсу жинсларга, табиат ҳодисаларига ҳам ҳукмини ўтказа олган.

Сулаймон – шуқу дабдаба ҳамда мулку давлат тимсоли сифатида машҳур.

Бу эрда, шунингдек, Сулаймон ва чумоли ҳақидаги машҳур ривоятларга ҳам ишора мавжуд. Мана ўшалардан бири:

“Кунлардан бир куни Сулаймон ўз тахтида лашкарлари билан ўтиб бораётганда, бир чумоли:

– Менинг амримга тобе чумоли борки, ҳаммаларинг қочиб эр остига кининг, Сулаймон лашкарларига поймол бўлманглар, – деб қичқиради.

Буни эшитган Сулаймон ҳаводаги тахтидан эрга тушади. Қараса, биргина чумоли турибди.

– Отинг нима?

– Отим Манзара, – дебди чумоли.

– Чумолиларни не учун қочирдинг?

Шоҳнинг бу саволига чумоли дебди:

– Сиз ҳаммага подшоҳдирсиз, мен ҳам ўз қавмимга шоҳдирмен... Чумолилар лашкарингиз орасида яксон бўлса, гуноҳи менга бўлур.

– Ҳаммасини қочириб, ўзинг нега қочмадинг? – дебди шунда Сулаймон.

– Мен аларнинг каттасидирман. Улуғлар қўл остидагиларга меҳрибон бўлади. Балога улуғлар ўзларини рўбарў қилиб, кичикларни халос қилса яхшидир, – дебди жавобан Манзара.

Бу доно фикрларни тинглаган Сулаймон Манзарага яна мурожаат этибди:

– Бундай насиҳатни қайдан таълим олдинг?

– Ҳамма илм менда деб хаёл қиласизми? – дея Манзара Сулаймонга бир неча саволлар сўрашга рухсат тилабди. Сулаймон кўнибди. Мана, ўша баҳсли фикрлар.

Чумоли: – Ҳақдан нима талаб қилдингиз?

Сулаймон: – Бир мулк тиладимки, бундай мулк ҳеч кимга берилгани йўқ.

Чумоли: – Бахил экансиз. Маълум бўлдики, мендан ўзга асло подшоҳ бўлмасин, дебсиз. Агар юз ҳисса сизнинг давлатингизни минг кишига берса, Ҳақ хазинаси кам бўлмас. Шунча тилагингизга яраша нима берди?

Сулаймон: – Шамолни бўйсундириб берди. Шунча ҳашамат ва салтанат лашкарларимни тахт-бахтларим билан кўтариб юради.

Чумоли: – Эй Сулаймон, бунинг маъноси олам елдек ўтадир дегани. элнинг вужуди бўлмас, ҳашамат, салтанат, тахту бахтларинг ўткинчидир... Бундан бошқа яна нима берди?

Сулаймон: – Узук берди. Ҳамма оламнинг сирини узукдадир...

Чумоли: – Эй Сулаймон, сенга Мағрибу Машриқ таслим бўлибдир. Лекин бунинг баҳоси бир парча тош экан, бас, шундоқ экан, узугингга бино қўйма” [5,16-17].

Маълум бўладики, икки шоир бир мавзуда, бир вазн, бир қофия ва бир радифда икки мустақил ғазал яратишган. Бу ғазалларда ҳам вазн ва радифни сақлаган ҳолда, Муқимий қофия тизимини ўзгартиради ва ўзига хос оригинал ғазаллар яратади.

Келтирилган мисоллар ва уларнинг таҳлиладан Муқимийнинг ҳаммадан кўп Амирий ижодидан илҳомлангани ва унинг таъсирида энг кўп татаббу ёзгани маълум бўлади. Бу татаббуларининг баъзиларида у ғазал вазни, қофия тизими ва радифини айнан сақласа, баъзиларида қофия тартибини янгилайди, баъзиларини бутунлай бошқа вазнда яратади, баъзида қофия ва радифга жузъий ўзгартиришлар киритади. Лекин, энг муҳими, бу татаббулар оддий таъсир ва тақлид доирасида қолиб кетмай, шоирнинг теран ва серқирра фикрлари, бетакрор тимсолу

ташбеҳлари асосида яратилган ўзига хос ўзбек ғазалчилигининг олтин хазинасидан янги ғазаллар даражасига кўтарилган ва муносиб ўрин эгаллаган.

Адабиётлар

1. Муқимий. Асарлар (Нашрга тайёрловчи Ғ.Каримов). – Тошкент: Ғ.Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1974.
2. Амирий. Девон. 1. Ўзбекча шеърлар (Нашрга тайёрловчилар А.Мадаминов, Э.Очилов, З.Қобилова, О.Давлатов). – Т.: Тамаддун, 2017.
3. Файзуллоев Б. Ўзбек шеъриятида таттббуъ тарихи ва маҳорат масалалари (XVII–XIX асрлар ва XX аср бошлари ғазалчилиги асосида): Фил. фан. номз. дисс... автореферати. – Т., 2002.
4. Воҳидов Э. Сайланма. Икки жилдлик. 1-жилд. Муҳаббатнома (Шеърлар, дostonлар). – Т.: Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1986.
5. Шарқ ҳикоят ва ривоятлари. Иккинчи китоб. – Т.: Шарқ, 2018.

(Тақризчи: А.Сабирдинов – филология фанлари доктори)